

Guth István

Ez én vagyok tizenhat évesen. Az én ?James Dean? fényképemnek nevezem, mert sokan mondták nekem, hogy hasonlítok rá! Hát ez nem éppen így van, de lehet, hogy ezen a fényképen igen. Egy barátom, Kurt Sapira készítette, aki egy közismert brassói orvos, egy csernovici származású zsidó, Sapira doktor fia volt. Ez a kép különben a Tompa közelében készült, mert mi, a brassói zsidó gyermekek, általában ott fociztunk. Jó játékosok voltunk, a brassói hitközségnek csapata is volt -- a Hacua. Én 1931-ben születtem Brassóban. A középiskolát 1942-ben kezdtem, de természetesen a zsidókat nem fogadták be az állami iskolákba, ezért a zsidó középiskolába jártam: ipari profilú volt, de csak név szerint, semmi több. Csak egy műhelyóránk kellett volna legyen, ahol különféle fémdarabokat kellett volna reszelnünk. Az első feladatunk egy fémdarab tökéletes derékszögűre reszelése volt. Emlékszem, hogy a tanár, Engler, nem tudom, miért, jó viszonyban volt apámmal.

De nekem adta a legszörnyűbb fémdarabot, hogy derékszögűre reszeljem. Minden évben 10 ilyen feladatunk volt, de én az évet ugyanazzal a nyomorult fémdarabbal fejeztem be. De átengedtek, nehezen, de átengedtek. Engler egyfolytában fölényeskedett, nem vette észre, hogy az ő tantárgya nem volt túl fontos. A többi tanár is brassói zsidó volt, mint Engler, művelt emberek Nekem személy szerint nem esett bántódásom az antiszemitizmus miatt, de iskolatársaimmal együtt igen. A Hitler Jugend egyre népszerűbbé kezdett válni a brassói fiatalok, főleg a németek és szászok körében. A Honterus középiskola [Johannes Honterusról elnevezett brassói iskola, ahol mindent németül tanítottak. -- A szerk.] a mi iskolánk mellett volt, és tanítás után, hazafelé menet, ők már csapatokba szerveződtek és vertek bennünket. Mi kettesével-hármasával jártunk, így általában megverték, de mi sem álltunk mint a fakarók, annyit ütöttünk, amennyit bírtunk. Elég gyakran vertek bennünket. Az egyik fiú a csapatukból valami nagyon csúnyát művelt: forró vizet öntött ránk a házuk erkélyéről. Őt megjegyeztem, és 1944. augusztus 23. után [lásd: Románia kiugrása a háborúból (1944. augusztus 23.)], mi, néhány zsidó, meglátogattuk: kopogtattunk náluk, félretoltuk a szüleit, és úgy megvertük, hogy nem tért magához. Természetesen nem szólt semmit ezután, a németekkel rokonszenvezők nem tudták, hova bújjanak abban az időben. A háború után egy normál, állami középiskolába jártam. A középiskolában bekapcsolódtam a Gordonia cionista szervezetbe. Egy baloldali, szociáldemokrata, de nem szélsőséges szervezet volt. Apámnak nem volt semmi köze ahhoz, hogy én cionistává váltam, az igazság nagyon egyszerű: én pingpongoztam, és a városban a Gordoniának volt a legjobb pingpongasztala. Oda kezdtem járni, és az egész csapat velem jött. És ott maradtunk, nagyon összetartó csapat voltunk, és a Gordoniának egyre jobb híre lett. Fontos szerepet játszott abban, hogy a besszarábiai, csernovici zsidó fiatalokkal kapcsolatba léptem, például Rudich Maninnal, Seiler Melittával, Seiler Erikával stb. Annyira összetartóak voltunk a Gordoniánál, hogy már nem tudtuk, ki honnan származik. Ez fontos szerepe volt akkoriban a cionista szervezetnek, az 1940-es évek elején. És a mai napig szociáldemokrata beállítású maradtam. A Gordoniánál minden héten előadások voltak zsidó írókról, politikusokról, a politikai helyzetről. Ez 1948 előtt volt, Izrael állam megszületése előtt, a Balfour-nyilatkozatról [Balfour-nyilatkozat: A. J. Balfour brit külügyminiszter Lord Rotschild bankárhoz, a nagy-britanniai zsidóság vezetőjéhez írt, nyilvánosságra hozott levele, amelyben kifejtette, hogy Nagy-Britannia támogatja a palesztinai zsidó állam létrehozását, de ez nem veszélyeztetheti az ott élő többi népcsoport vallási és polgári jogait. Franciaország és az Egyesült Államok elfogadta a nyilatkozat szövegét, és 1922-ben Palesztina brit mandátumterület lett. -- A szerk.] beszélgettünk, tájékozottak voltunk. Más tevékenységekben is részt vettünk: a Gordoniának volt egy tábora Szakálháza [románul Sacalaz, Temes megyei falu], ahol söliách-képzés [lásd: sliách] folyt, én is voltam ott söliách kiképzésen, hogy mosávba mehessek. A mosáv egy nyári tábor volt, ahol sokat sportoltunk, és ahol cionista nevelést kaptunk, és katonai jellegű kiképzés folyt. Még volt egy edzőtábor Sacala, Moldován [hasonló nevű város, Moldova régiójában], de oda Románia egész területéről jöttek zsidók: Erdélyből, Moldvából és Havasalföldről, és nagyon különböztünk egymástól. Sacalából a Culturához mentünk Bukarestbe. [A Cultura cionista ifjúsági szervezet volt, amely az 1940-es években működött Bukarestben, és amely az országban tevékenykedő összes cionista szervezetet magában foglalta. -- A szerk.] Az ország összes cionista szervezetének saját barakkja volt ott. Katonai és mezőgazdasági képzést kaptunk. Nem voltak túl jó feltételek, harmincan laktunk egy fabarakkban, közös zuhanyozó és vécé volt. A koszt rossz volt, és soha nem volt elég. A Culturánál eltöltött idő egy örökkévalóságnak tűnt, tele volt eseményekkel. Hatodikos koromban kerültem oda (akkor a középiskola 8 osztályos volt), 1948-ban történt, tehát 16 éves voltam, és az egész néhány hónapot tartott, nem tudom, pontosan mennyit. Érdekes, hogy a szüleim elengedtek, pedig apám nagyon szigorú volt a neveléssel kapcsolatban, el lehet akkor

képzeln, milyen cionista érzelmű volt!